

LOVER LØSER IKKE ALT: OM BEHOVET FOR ANDRE VIRKEMIDLER

Kristin Magnussen
Menon Senter for Miljø- og ressursøkonomi, MERE
Oslo 15.10.2019

Behov for økonomiske virkemidler

- Lover og forskrifter er viktige og grunnleggende for forvaltningen, og all grunn til å feire Naturmangfoldloven. Men juridiske virkemidler er ikke nok.
- Økonomi teller, og samfunnsøkonomisk lønnsomhet er ikke alltid lik bedrifts- og privatøkonomisk lønnsomhet
- Derfor: behov for inngripen i markedet i form av økonomiske virkemidler.
- Aktuelle økonomiske virkemidler for å få «riktig» tilpasning: avgifter, overførbare kvoter, subsidier
- I tillegg bør støtteordninger som medfører miljøskade/negativ påvirkning på naturmangfold tilstrebet fjernet

Aktuelle økonomiske virkemidler:

- Avgifter som tilsvarende den negative eksterne effekten av påvirkningen, f.eks. avgifter på utslipp av forurensning, eller på negativ påvirkning på natur
- Overførbare kvoter (som f.eks. for klimagassutslipp)
- Subsidier som tilsvarende eventuelle positive eksterne effekter (eks naturmangfold som gir bier som gir pollinering)
- For å finne hvor stor avgiften (subsidien) skal være trenger vi en «pris» på naturinngrepet,

Hvorfor prissette natur og andre goder som ikke har markedspriser?

- Enkelt sagt: Uten prissetting får vi i følge samfunnsøkonomisk teori for lite av fellesgoder som natur og for mye av «fellesonder» (negative eksterne effekter) som forurensning og naturinngrep.
 - Derfor er det innført avgifter og «priser» på utslipp av forurensning
 - Men ingen avgift eller «pris» på negativ påvirkning på natur
- Derimot gis i en del tilfeller støtte (subsider, tilskudd mm.) som er miljøskadelige/har negativ påvirkning på naturmangfold (men som har andre gode intensjoner).
- Mange er redde for at prissetting gjør at naturen tillegges «for lav» verdi, men uten prissetting, blir prisen ofte (implisitt) satt til 0

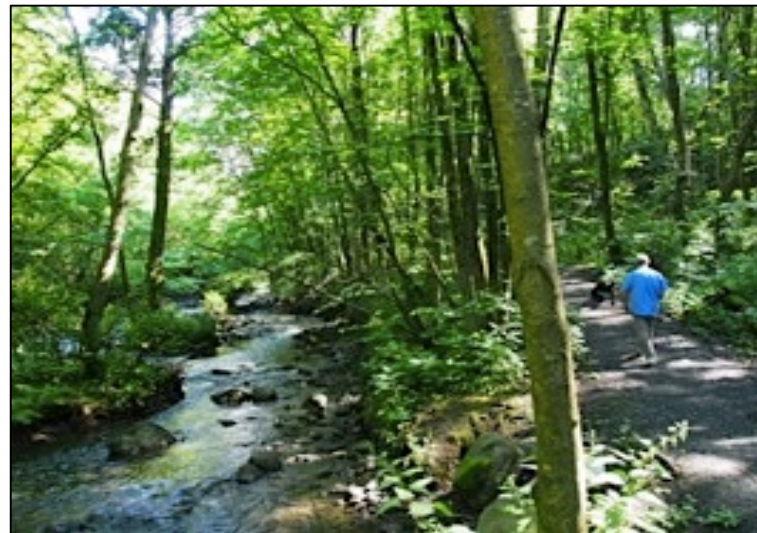

I hvilke sammenhenger er prissetting viktig?

- I analyser og utredninger i *forkant* av utbygging som medfører naturinngrep/-påvirkning
 - F.eks. ved gjennomføring av samfunnsøkonomiske analyser og/eller konsekvensutredninger som gjennomføres ved alle større prosjekter
- Ved utforming av virkemidler:
 - F.eks. ved avgift på naturpåvirkning - innføring av naturavgift ved inngrep i natur

Hvilken samfunnsnytte får vi fra natur – som går tapt ved naturinngrep og som dermed bør prissettes – og eventuelt avgiftbelegges?

- Sagt på en annen måte:
Hvilke goder og tjenester
(ofte kalt **økosystemtjenester**)
kan naturen frembringe
som gir nytte/velferd/velvære for folk?

Ekosystemtjänster i skogen

Skogens ekosystem är mångfunktionella och bidrar med flera olika samhällsviktiga funktioner som till exempel produktion av träråvara. De mer synliga ekosystemtjänsterna påverkar och är beroende av andra som inte är så synliga såsom närings- och vattenreglering.

Stadig och säker mark

genom rötternas förmåga att binda mark och vatten.

Livsmedel

såsom bär, svamp och kött från vilt.

Träråvara och bioenergi

genom avverkning av träd till massa- och pappersindustrin och till sågverken och genom grenar, toppar och gallrade träd till bränsle.

Naturupplevelser

med allt vad det innebär för enskilda människors livskvalitet och för turismen.

Översvämningskydd

genom trädens vattenupptag och rikligt förnalager (jordskikt med delvis nedbrutet växtmaterial) och vattenmagasinering i så kallade sumpskogar.

Näringsstillförsel

och återvinning av näring som skogen behöver ges av svampar och mikroorganismer i marken.

Klimatreglering

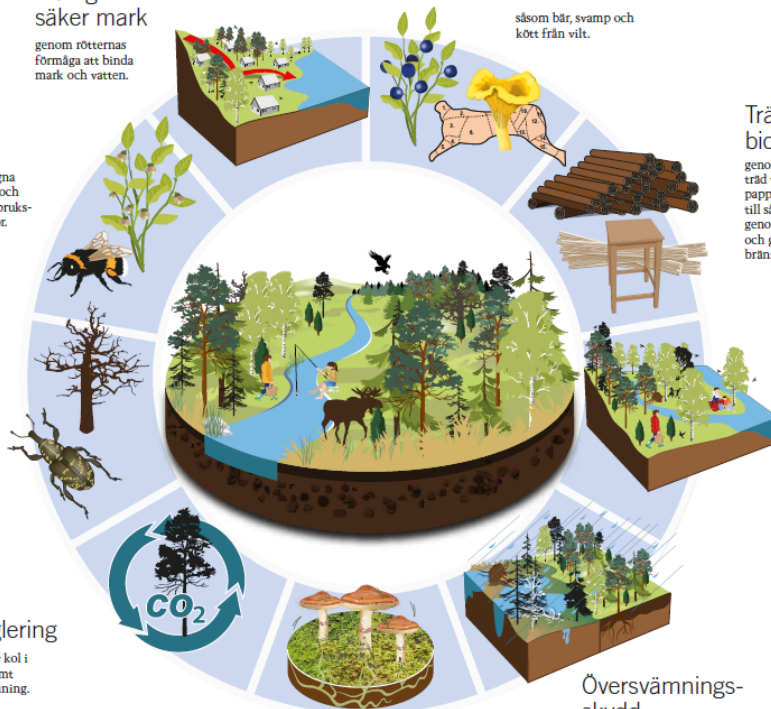
genom lagring av kol i träd och mark samt temperaturutjämning.

Skadedjursbekämpning

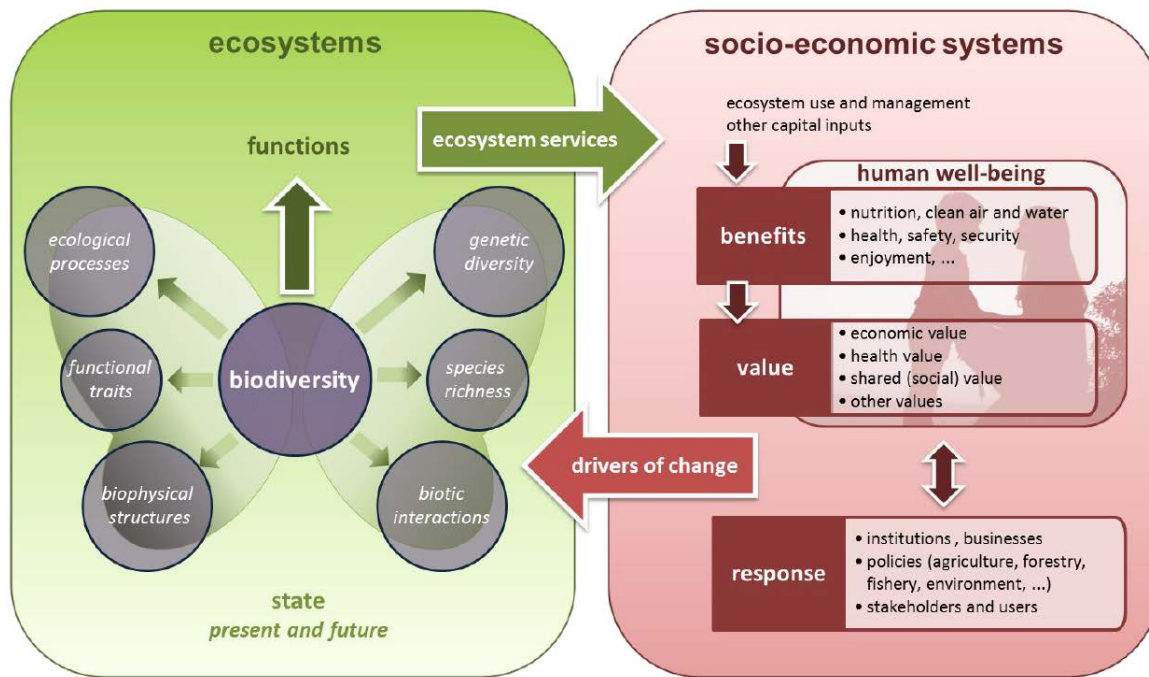
genom att skogens egna små och stora rovdjur och parasiter är naturliga fiender till arter som kan uppträda som skadegörare.

Pollinering

för både skogens egna arter såsom blåbär och lingon och för jordbruks- och trädgårdsgrödor.

Økosystemer og økosystemtjenester: Et rammeverk for å forstå og analysere sammenhengen mellom økologi og økonomi (Kilde: Maes 2014)

For å oppsummere om behov for økonomiske virkemidler og prissetting av natur:

1. **Økonomi teller, og på miljøområdet er det ofte forskjell mellom det som er lønnsomt for samfunnet og det som er lønnsomt for bedriften eller enkeltpersoner. Derfor behov for økonomiske virkemidler.**
2. **Hvorfor prissette?** Det er viktig å sette pris på naturen – også i kroner og øre - for å unngå at naturinngrep skal være «gratis» - da blir det «for mye» naturinngrep
3. **Hva skal prissettes?** Ofte best å prissette de goder og tjenester (økosystemtjenester) vi får fra naturen – og som går tapt; som rekreasjon, naturmangfold, vann- og klimaregulering, pollinering, mat, fiber, osv.
4. **Hvordan prissette?** Det er gjennom lang tid utviklet metoder i miljøøkonomien for prissetting av økosystemtjenester. Men det trengs flere norske verdsettingsstudier som gir oss flere «priser» (verdsettingsestimater)

